

Aktuální problémy zákonnosti na vodohospodářském úseku

Zdeněk Horáček

XXXV. Setkání vodohospodářů v Kutné Hoře

21.6.2022

Aktuální problémy zákonnosti na vodohospodářském úseku

Předpoklady pro zproštění odpovědnosti podnikající fyzické osoby a právnické osoby za přestupek I)

- § 112 odst. 1 písm. a), b) a c) vodního zákona: ČIŽP přísluší v rámci vodoprávního dozoru kontrolovat ... ukládat odstranění a nápravu zjištěných nedostatků ... nařídit v oblasti, ve které jí přísluší vykonávat kontrolu, zastavení výroby nebo jiné činnosti
- § 110 odst. 1 vodního zákona: Vodoprávní úřady kontrolují dodržování ustanovení vodního zákona a předpisů podle něj vydaných a v rozsahu své působnosti ukládají opatření k odstranění zjištěných závad (obdobně § 37 zákona o vodovodech a kanalizacích)
- Postup kontroly podle kontrolního řádu (KŘ):
 1. Pověření ke kontrole (§ 4 KŘ)
 2. Zahájení kontroly a přizvané osoby (§ 5 a § 6 KŘ)
 3. Oprávnění a povinnosti kontrolujících osob (§ 7 - § 9 KŘ)
 4. Práva a povinnosti kontrolovaných a povinných osob (§ 10 KŘ)
 5. Protokol o kontrole (§ 10 KŘ)
 6. Námitky (do 15 dnů od doručení protokolu) a jejich vyřízení (§ 13 a § 14 KŘ)
 7. Ukončení kontroly (§ 18 KŘ)
 8. Povinnost mlčenlivosti (§ 20 KŘ)

Aktuální problémy zákonnosti na vodohospodářském úseku

Předpoklady pro zproštění odpovědnosti podnikající fyzické osoby a právnické osoby za přestupek II)

- Přestupek (§ 5 zákona o odpovědnosti za přestupky): společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin
- PO a PFO objektivní odpovědnost za výsledek (X FO zavinění)
- § 21 Zproštění odpovědnosti právnické osoby za přestupek:
 - PO a PFO za přestupek neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby přestupku zabránila
 - PO se nemůže odp. za přestupek zprostit, jestliže z její strany nebyla vykonávána **povinná nebo potřebná kontrola** nad FO, která se za účelem posuz. odp. PO za přestupek považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné PO, nebo nebyla učiněna nezbytná opatř. k zamez. nebo odvrácení přestupku
 - **Rovněž krajní nouze** (KS v Praze 55 A 40/2018-23)
- § 125I odst. 1 vodního zákona: ČIŽP nebo VPÚ může upustit od uložení správního trestu také tehdy, jestliže pachatel přestupku přijme faktická opatření k odstranění následků porušení povinnosti, jakož i opatření zamezující dalšímu ohrožování nebo znečišťování podzemních nebo povrchových vod, a uložení správního trestu by vzhledem k nákladům na učiněná opatření vedlo k nepřiměřené tvrdosti

Aktuální problémy zákonnosti na vodohospodářském úseku

Předpoklady pro zproštění odpovědnosti podnikající fyzické osoby a právnické osoby za přešupek III)

- Dle důvodové zprávy k ust. § 21 zákona o odpovědnosti za přešupeky jsou účinná opatření vymezena takto: [...] Právnická osoba se tedy zproští odpovědnosti v případě, jestliže prokáže realizaci všech možných opatření, kterými sama zabezpečila splnění dotčené povinnosti. Jde však jen o opatření, která byla objektivně způsobilá provést (zejména zajištění dostatečné a pravidelné kontroly ze strany zaměstnavatele vůči svým zaměstnancům, různá preventivní opatření, ochrana majetku, úroveň řízení apod.). Vynaložení veškerého úsilí je nutno posuzovat objektivně, a nikoli subjektivně, liberační důvod proto nebude dopadat na případy subjektivních hospodářských potíží, na případy, kdy překážky nesplnění povinnosti byla odpovědná osoba povinná překonat nebo odstranit (např. nedostatek úředního povolení) apod.
- NSS 1 As 299/2018-31:
Liberační důvody jsou nástrojem, jehož cílem je předejít aplikaci neúměrné tvrdosti zákona.
Představují výjimku z principu objektivní odpovědnosti; jejich uplatnění je tedy možné pouze ve výjimečných případech.
Osoba, která se chce dovolávat liberačního důvodu, proto musí prokázat, že provedla technicky možná opatření způsobilá účinně zabránit porušení zákona.

Aktuální problémy zákonnosti na vodohospodářském úseku

Předpoklady pro zproštění odpovědnosti podnikající fyzické osoby a právnické osoby za přestupek IV)

- MS v Praze 6 A 179/2019-48:

K havárii přitom došlo na základě dvou na sobě nezávislých závad, které však nebylo možné odhalit v rámci pravidelných kontrol, které žalobkyně důsledně prováděla.

Soud uznává, že systém kontroly, který žalobkyně přijala a popsala v průběhu správního řízení, byl na vysoké úrovni, v daném případě se však ukázal nedostatečný.

Liberace je výjimečný institut.

Liberace předpokládá vynaložení úsilí, které jde nad rámec běžné péče při předcházení škodlivému následku.

Skutečnost, že zajištění častější fyzické kontroly nebo i jiného systému kontroly zařízení může být komplikované, obtížné či vyžaduje vyšší náklady, neznamená, že by vynaložení takového úsilí nebylo možné po žalobkyni požadovat.

Aktuální problémy zákonnosti na vodohospodářském úseku

Předpoklady a důsledky stanovení povinnosti veřejné služby I)

- § 22 zákona o vodovodech a kanalizacích Povinnost veřejné služby provozovatele vodovodu nebo kanalizace
- Veřejnou službou se pro účely tohoto zákona rozumí činnost provozovatele v oboru zásobování vodou, odvádění odpadních vod a jejich čištění, která
 - a) přesahuje zajišťování běžných služeb podle tohoto zákona a není smluvně zajištěna nebo plněna, zejména činnost při ohrožení veřejného zdraví, životního prostředí, majetku a veřejného pořádku, nebo
 - b) vznikla ztrátou schopnosti stávajícího provozovatele zajišťovat dodávku vody nebo odvádění odpadních vod podle tohoto zákona
- Povinnost veřejné služby lze uložit provozovateli, který má k jejímu zajištění vytvořeny potřebné podmínky
- Povinnost veřejné služby vzniká rozhodnutím orgánu veřejné správy
 - Rozhodnutí se vydává na dobu určitou, nejdéle však na dobu 1 roku (i opakovaně)
 - Odvolání proti tomuto rozhodnutí nemá odkladný účinek
- Veřejná služba nenahrazuje činnosti vlastníka

Aktuální problémy zákonnosti na vodohospodářském úseku

Předpoklady a důsledky stanovení povinnosti veřejné služby II)

- Po dobu vykonávání povinnosti veřejné služby přechází právo na vodné a stočné na toho, komu je tato povinnost uložena
- V případě provozně souvisejícího vodovodu nebo kanalizace, při jejichž provozování nelze vybírat vodné a stočné, hradí prokázané náklady vzniklé rozhodnutím určenému provozovateli vlastník, popřípadě provozovatel, který pitnou vodu odebírá nebo odpadní vody předává
- Vlastník vodovodu nebo kanalizace je povinen umožnit provozovateli plnění povinnosti veřejné služby
- V případech podle odstavce 1 písm. a), které se netýkají provozu vodovodů nebo kanalizací, hradí prokázané náklady vzniklé rozhodnutím o uložení povinnosti veřejné služby příslušný orgán veřejné správy
- Kombinace s nařízením předběžného opatření (v urgentních případech)
- § 59 odst. 6 vodního zákona: *Vyžaduje-li to veřejný zájem a jestliže ten, kdo je k tomu povinen, tyto povinnosti řádně neplní a nezjednal-li nápravu ve stanovené lhůtě, vodoprávní úřad může rozhodnout, že jiná osoba přejímá na dobu nezbytné potřeby provoz nebo údržbu vodních děl. Tento provoz a údržbu obstarává určená osoba na náklady toho, kdo byl povinen tyto povinnosti plnit; není-li taková osoba, nese tyto náklady stát.*

Aktuální problémy zákonnosti na vodohospodářském úseku

Další legislativní trendy vodního zákona a zákona o vodovodech a kanalizacích

- „Lex Bečva“ (novelizace vodního zákona – po MPŘ, posílení úlohy HZS, zavedení provozních řádů pro ČOV na 6 000 m³/rok)
- Návrh ústavního zákona o ochraně vody a vodních zdrojů v PS v minulém vol. období ST 1018 (<https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&T=1018>)
 - Právo na vodu (čl. 3 Pitná voda)
 - Výsostný veřejný zájem hromadného zásobování obyvatel pitnou vodou (čl. 4)
 - Vodní zdroje výlučně ve veřejných rukách (čl. 5 Zdroje pitné vody)
 - Vodovody a kanalizace výlučně ve veřejných rukách (čl. 6 Vodovody a kanalizace pro veřejnou potřebu)
 - Povinnost dodržovat opatření při nedostatku vody (čl. 7)
- Řešení příspěvků na budování kapacit na sítích a defragmentace (případná novelizace zákona o vodovodech a kanalizacích)

*Více chránit vodní zdroje a dát ochraně vody tu největší prioritu - to je mým úkolem.
Navrhujeme do konce roku 2022 vodě ústavní ochranu.*

Aktuální problémy zákonnosti na vodohospodářském úseku

Krátká informace k novému stavebnímu zákonu č. 283/2021 Sb.

- Některá ustanovení již účinná (např. ke stavebním uzávěrám)
- Gros účinné od 1.7.2023/1.7.2024 (odklad na pořadu 26. schůze Senátu od 15.6.2022 jako bod č. 11.)
 - Od 1.7.2023 pouze Specializovaný a odvolací stavební úřad (vyhrazené stavby, například dálnice, celostátní železnice nebo elektrárny, v případě vody pouze stavby vodních nádrží s celkovým objemem nad 1000000 m³ nebo s výškou vzduší nad 10 m ode dna základové výpusti
- Návrh zákona o jednotném povolování v oblasti ochrany životního prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o jednotném povolování v oblasti ochrany životního prostředí) (ve vládě, účinnost od 1.7.2023)
 1. Žádost o vydání jednotného stanoviska se podává k příslušnému orgánu (krajský úřad či ORP)
 2. Příslušný orgán do 5 dnů zašle všem dotčeným orgánům k vyjádření
 3. Dotčené orgány se vyjádří do 30 dnů a příslušný orgán vydá jednotné stanovisko do 60 dnů

Děkuji za pozornost!

Kontakt:

JUDr. Zdeněk Horáček, Ph.D.

Advokát

Tel: +420 725 001 424

E-mail: zdenek@zdenekhoracek.cz